

मैत्रावरुणर्वसिष्ठः। अश्विनौ। प्रगाथः - (विषमा बृहती, समा सतोबृहती)

इ॒मा उ॑ वां दि॒विष्ट॑य उ॒स्त्रा ह॑वन्ते अश्विना।

अ॒यं वा॒म॒ह्वेऽव॑से श॒चीव॒सू वि॒शंवि॒शं हि ग॑च्छथः ॥ ७.०७४.०१

इमाः- एताः। दिविष्टयः- दिव्यैषणाः। उस्त्रा- वासकौ। अश्विना- प्राणेशनशक्तिभूतौ। वाम्- युवाम्। हवन्ते- आह्वयन्ति। अयम्- एषोऽहम्। वाम्- युवाम्। अह्वे- आह्वये। शचीवसू- प्रज्ञासम्पद्युक्तौ। विशंविशम्- प्रतिप्रजम्। हि- खलु। गच्छथः ॥१॥

यु॒वं चि॒त्रं द॑दथु॒र्भोज॑नं न॒रा चो॑दे॒थां स॒नृता॑वते।

अ॒र्वाग्र॑थं स॒मन॑सा॒ नि य॑च्छ॒तं पि॒बतं॑ सो॒म्यं म॑धु॥ ७.०७४.०२

युवम्- युवाम्। चित्रम्- असाधारणम्। भोजनम्- भोगम्। ददथुः- धारयेथे। नरा- नेतारौ। सनृतावते- प्रियहितवाक्ययुक्ताय। चोदेथाम्- प्रेरयतम्। अर्वाक्- अस्मदभिमुखम्। रथम्। समनसा- सहृदयौ। नियच्छतम्- नियमयतम्। मधु- मधुरम्। सोम्यम्- रसम्। पिबतम्- अनुभवतम् ॥२॥

आ या॑त॒मुप॑ भूष॒तं म॑ध्वः पि॒बत॑मश्विना।

दु॒ग्धं प॑यो वृष॒णा जे॒न्याव॑सू मा नो॑ म॒र्धिष्ट॑मा ग॒तम् ॥ ७.०७४.०३

अश्विना- हे प्राणेशौ। आ यातम्- आगच्छतम्। उप भूषतम्- मण्डयतम्। मध्वः- रसम्। पिबतम्- अनुभवतम्। जेन्यावसू- धनजेतारौ। वृषणा- हे वर्षकौ। पयः- पृथिव्या अदितेः क्षीरम्। दुग्धम्- दोहनं कुरुतम्। नः- अस्मान्। मा। मर्धिष्टम्- हिंस्तम्। आ गतम्- आगच्छतम् ॥३॥

अ॒श्वी॒सो ये वा॒मुप॑ दा॒शुषो॑ गृ॒हं यु॒वां दी॑यन्ति बि॒भ्रतः॑।

म॒क्षूयु॑र्भि॒र्नरा॒ ह॒र्ये॑भि॒रश्वि॒ना दे॒वा या॑तमस्म॒यू ॥ ७.०७४.०४

ये । वाम्- युवयोः । अश्वासः- प्राणतुरगाः । युवाम्- वाम् । दाशुषः- दातुः । गृहम्- सदनम् ।
बिभ्रतः- धारयन्तः । दीयन्ति- गमयन्ति । तैः । मक्ष्युभिः- शीघ्रगामिभिः । हयेभिः- अश्वैः । नरा-
नेतारौ । देवा- देवनशीलौ । अश्विना- अश्विनौ । आ यातम्- आगच्छतम् ॥४॥

अघा ह यन्तौ अश्विना पृक्षः सचन्त सूरयः ।

ता यंसतो मघवद्भ्यो ध्रुवं यशश्छर्दिस्मभ्यं नासत्या ॥ ७.०७४.०५

अघ- अथ । अश्विना- अश्विनौ । यन्तः- अभिगच्छन्तः । सूरयः- विद्वांसः । पृक्षः- अन्नम् ।
सचन्त- सेवन्ते । ता- तौ । नासत्या- सत्यस्वरूपौ । मघवद्भ्यः- हव्यवद्भ्यः । अस्मभ्यम्- नः ।
ध्रुवम्- नित्यम् । यशः- भोगम् । छर्दिः- गृहम् । यंसतः- प्रयच्छतम् ॥५॥

प्र ये ययुरवृकासो रथा इव नृपातारो जनानाम् ।

उत स्वेन शवसा शूशुवुर्नर उत क्षियन्ति सुक्षितिम् ॥ ७.०७४.०६

ये । अवृकासः- अकूराः । रथा इव । जनानाम्- विशाम् । नृपातारः- नृणां पालकाः । सन्ति । ते ।
स्वेन । शवसा- बलेन । शूशुवुः- वर्धन्ते । उत- अपि च । नरः- नेतारः । सुक्षितिम्-
शोभनभूमिकायाम् । क्षियन्ति- वसन्ति । ॥६॥